

Dawid Sych*

**Mirosław Masojć (red.), *Obozowiska, osady, wsie. Wrocław – Widawa 17*.
Wrocław: Instytut Archeologii, Uniwersytet Wrocławski 2014;
502 strony + 3 mapy pod opaską**

Napisana pod redakcją Mirosława Masojcia praca monograficzna *Obozowiska, osady, wsie. Wrocław – Widawa 17* stanowi ukoronowanie badań prowadzonych przez krakowski i wrocławski oddział Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Poznańskie Towarzystwo Prehistoryczne oraz Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego na stanowisku w Widawie w latach 2006-2010 w związku z budową Autostradowej Obwodnicy Wrocławia.

Monografię otwiera wstęp autorstwa Mirosława Masojcia, w którym określono zasięg prac archeologicznych prowadzonych w związku z budową autostradowej obwodnicy Wrocławia, a także wymieniono zespoły odpowiedzialne za badania. Dalej autor określa cel publikacji i opisuje jej strukturę. Pierwszy rozdział książki, którego autorem jest Janusz Badura, dotyczy położenia geomorfologicznego i geologicznego stanowiska.

Trzon pracy stanowią opracowania na temat faz zasiedlenia, których pozostałości odkryto na stanowisku. Rozdział trzeci, który napisany został przez Macieja Ehlerta i Mirosława Masojcia, poświęcony jest możliwościom interpretacyjnym otwartych stanowisk wczesnoholoceńskich zniszczonych przez procesy podepoycyjne. Na podstawie szczegółowej analizy materiału krzemienego autorzy formułują wniosek o atrakcyjności opisanego mikroregionu dla mezolitycznych łowców i zbieraczy. Postulują też rozszerzenie badań na kolejne obszary Dolnego Śląska, co pozwoliłoby poszerzyć wiedzę na temat stanowisk wczesnoholoceńskich. W czwartym rozdziale Mirosław Masojć opisuje pozostałe materiały krzemienne, zarówno te z obiektów archeologicznych, jak i pochodzące z warstwy

kulturowej. Przynależność kulturowa i chronologia (od mezolitu po przełom późnej epoki brązu i wczesnej epoki żelaza) analizowanych artefaktów oparta została na ich cechach technologiczno-stylistycznych; autor podkreśla jednak, że metoda ta obarczona jest możliwością błędu. Rozdział piąty, napisany przez Ewę Dreczko i Martę Mozgałę, poświęcony jest śladom aktywności grup ludzkich młodszej epoki kamienia. Zdaniem auterek ubogość odkrytego na stanowisku materiału datowanego na neolit może wynikać z okresowego zasiedlenia stanowiska przez grupy ludzkie, na co wpływ miały zapewne mało atrakcyjne dla rolników gleby, jak również sezonowe powodzie. W rozdziale szóstym autorstwa Ireny Lasak i siódmym, Marcina Bohra, opisane zostały zabytki ruchome z osad kultur łużyckiej i przeworskiej. Badacze skupiają się głównie na analizie formalnej i technologicznej ceramiki, co wynika z faktu, że wyraźnie dominowała ona nad innymi kategoriami znalezisk. Wnioski formułowane na podstawie materiału zabytkowego, odkrytego na osadach kultur łużyckiej i przeworskiej, obejmują przede wszystkim ich chronologię. Rozdział ósmy, napisany przez Aleksandrę Pankiewicz, dotyczy wsi wczesnośredniowiecznej oraz śladów osadnictwa późnośredniowiecznego i nowożytnego. Autorka w pierwszej kolejności skupia się na obiektach średniowiecznych i nowożytnych, a następnie przechodzi do opisu ceramiki i reszty materiału zabytkowego. W konkluzji zawarto uwagi na temat chronologii stanowiska. Część monografii poświęconą fazom zasiedlenia kończy rozdział Pawła Zawadzkiego dotyczący reliktyw z drugiej wojny światowej. Autor opisuje w nim pozostałości fortyfikacji polowych i znalezione

* Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Szewska 48, 50-139 Wrocław, e-mail: dawid.sych@gmail.com

w ich obrębie zabytki ruchome, a następnie wiąże je z wydarzeniami historycznymi.

Za analizę przestrzenną kompleksu osadniczego z epoki brązu, młodszego okresu przedrzymskiego, okresu wpływów rzymskich i okresu wędrówek ludów, która stanowi kolejny rozdział monografii, odpowiada Justyna Baron. Autorka w sposób szczegółowy omawia główne rodzaje obiektów odkrytych na stanowisku i grupuje je w porządku chronologicznym. W formułowaniu wniosków posiłkuje się danymi uzyskanymi z badań radiowęglowych i dendrochronologicznych.

Uzupełnienie tekstu monografii stanowią analizy specjalistyczne: antropologiczna (Agata Hałaszkó), zwierzęcych szczątków kostnych (Renata Ablamowicz), polepy i archeobotaniczna (Agata Sady), archeometryczna (Beata Miazga) i petrograficzna (Michał Borowski). W artykułach poświęconych analizie zwierzęcych szczątków kostnych, polepy, a także archeobotanicznej i archeometrycznej, zachowano porządek chronologiczny, dzięki czemu czytelnik ma łatwy dostęp do interesujących go informacji. Z kolei w rozdziałach dotyczących analizy antropologicznej i petrograficznej odwołano się jedynie do numerów inwentarzowych obiektów i zabytków ruchomych, co wymusza na czytelniku żmudne wertowanie książki w celu znalezienia informacji na temat analizowanego materiału. Razi też nieco fakt, że przy tak licznych analizach nie podano badaniom specjalistycznym choćby najbardziej reprezentatywnych fragmentów ceramiki. Autorzy poszczególnych rozdziałów ograniczają się zwykle do podstawowej analizy archeologicznej, opierającej się na obserwacjach makroskopowych.

Ostatni rozdział publikacji poświęcony jest chronologii absolutnej stanowiska (Miroslaw Furmanek, Marek Krąpiec, Tomasz Goslar, Miroslaw Masojć), w którym znalazły się wyniki badań radiowęglowych i dendrochronologicznych. Na końcu książki znaleźć można inwentarz wszystkich odkrytych na stanowisku obiektów.

W monografii *Obozowiska, osady, wsie. Wrocław – Widawa 17* wyczerpująco opisano i podsumowano wyniki badań przeprowadzonych na stanowisku. Choć publikacja wydana została w języku polskim, zgodnie z panującymi trendami każdy rozdział ma osobne streszczenie w języku angielskim, również ryciny i tabele mają opisy anglojęzyczne. Publikację opatrzone licznymi ilustracjami (zarówno rysunkami, jak i zdjęciami), które umożliwiają analizę porównawczą zabytków odkrytych we Wrocławiu-Widawie z materiałami z innych stanowisk. Istotnym atutem książki są czytelne, barwne fotografie. Bibliografia, na którą powołują się autorzy poszczególnych opracowań w zdecydowanej większości przypadków, zawiera nowsze publikacje.

Dzięki temu, że klasyczne analizy archeologiczne wzbogacone zostały o wyniki badań przeprowadzonych przez specjalistów z innych dziedzin, rysuje się holistyczny obraz stanowiska. Mnogość zawartych w publikacji informacji sprawia, że stanowi ona doskonałe źródło dla dalszych analiz porównawczych, nie tylko w badaniach stanowisk wielokulturowych, ale też jednofazowych. Ogromną zaletą monografii jest jej edycja cyfrowa, dostępna dla wszystkich czytelników za pośrednictwem oficjalnej strony internetowej Instytutu Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

■